

Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΟΥ

ΚΩΣΤΗ ΛΑΜΠΡΟΥ

Τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν

Ὁ ἐρειπωμένος Πλάτανος

Στολίδι, ἀτίμητο πετράδι, τὸ χωριὸ στὴν Ἑλληνικὴ ὑ-
παιθρο, ἦταν, εἶναι καὶ θὰ παραμείνει πάντα ἡ ἐλπίδα τοῦ
Ἑθνους.

Σ' ὅλες τὶς μικρὲς χώρες ποὺ δὲν εὐνοεῖται γιὰ πολλοὺς
λόγους ἢ ὑπαρξὴ πολλῶν μεγαλοπόλεων ποὺ δημογρα-
φικὰ δημιουργοῦν οἰκονομικὴ ἀσφυξία ἢ συντήρηση τοῦ
χωριοῦ κι' ἢ ἀνάπτυξή του ἀποτελοῦν βασικὸ πολιτικὸ
μέλημα.

Ἡ ἀστυφιλία μόνον μὲ τὴν ὀρθολογικὴ ὀργάνωση κι'
ἐξέλιξη τοῦ χωριοῦ μπορεῖ νὰ καταπολεμηθεῖ. Ἴσως θὰ
ἔπρεπε νὰ φθάσουμε ἀκόμα καὶ στὴ συγκέντρωση μερικῶν
κοντινῶν μικρῶν χωριῶν κάνοντάς τα μεγαλύτερα ἀγρο-
τικὰ κέντρα. Μόνον σὰν δώσουμε στὸ Ἑλληνικὸ χωριὸ
ὄσες θὰ ἦταν κατορθωτὸ ἀνέσεις ποὺ ὁ σύγχρονος πολι-
τισμὸς μὲ τόση ἀπλοχεριά σκορπάει στὶς κοσμοπόλεις,
τότε μόνον θὰ μπορέσουμε νὰ τὸ κρατήσουμε στὴν προπο-
λεμικὴ του ὑπόστασι καὶ θ' ἀποφύγουμε τὴ διαρροὴ τοῦ
πληθυσμοῦ στ' ἀστικά κέντρα.

Παραμένει ἀτόφιο τὸ κλασσικὸ οἰκονομικὸ δόγμα, ὅτι
«τὸ χωριὸ τροφοδοτεῖ πάντα τὴν πόλη σὲ ἔμψυχο ὕλικὸ
καὶ τῆς δίνει καινούργιο αἷμα ποὺ χρειάζεται ν' ἀναζωο-
γονηθεῖ». Ὡς ἓνα σημεῖο ὅμως αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι συγ-
χωρημένο γιατί κάθε ὑπερβολὴ γίνεται σὲ βάρος τοῦ πα-
ραγωγικοῦ χώρου ποὺ ἀγνοοῦμενος ἀργοπεθαίνει.

Καὶ σὰν πηγὴ Ἑθνικῆς ἀκτινοβολίας κι' ἱστορικοῦ με-
γαλείου καὶ λαογραφικοῦ περιεχομένου ἀνεξάντλητου εἴ-
μεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀναγνωρίσουμε στὸ Ἑλληνικὸ χω-
ριὸ πρωτοπορεία.

*

Ἕνα τέτοιο Θεσσαλικὸ χωριὸ ποὺ θελημένα ἢ ἀθέλητα
μένει ἀγνοημένο καὶ χρειάζεται μιὰ ἔντονη ἐπίσημη προσ-
πάθεια νὰ ξαναμπεῖ στὸν κύκλο τῶν Ἑλληνικῶν χωριῶν
ποὺ δικαιούνται ν' ἀκτινοβολοῦν εἶναι ὁ Πλάτανος Ἀλμυ-
ροῦ, τὸ χωριὸ μου.

Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ χωριὸ ποὺ ἔχει γράψει δόλολαμπρες
ἱστορικὲς σελίδες στὰ νεώτερα ἀπελευθερωτικὰ Θεσσαλικά
χρόνια, μιὰ ἀπ' τὶς κεντρικὲς κωμοπόλεις στὶς Ὀθρυακὲς
πλαγιὲς στὰ ψηλῶματα τοῦ Κροκίου πεδίου, μὲ πλατεῖα
περιοχὴ, παρουσιάζει μιὰ ἐξαιρετικὴ ζωντάνια.

Κεφαλοχώρι ἀνέκαθεν ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ δὲν γνώρισαν τ'
ἀφεντικοῦ τὴ μιζέρια, ὅλες του οἱ ἐκδηλώσεις εἶχαν κάτι
τὸ λεβέντικο ποὺ χαρακτηρίζει πάντα τὰ ὄρεινὰ Ἑλληνικὰ
χωριά.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνεση ποὺ ἦταν συνέπεια τῆς ἐργατικό-
τητας τῶν κατοίκων γίνεται ἀφορμὴ γιὰ γιορτὲς καὶ πα-
νηγύρια ποὺ ἔμειναν ἱστορικὰ καὶ σιγὰ σιγὰ ξαναζωντανε-
νοῦν καὶ σήμερα ἀκόμη.

Τὰ πλατανιώτικα πανηγύρια, ὀνομαστὰ σ' ὀλάκερη τὴν
Ἐπαρχία Ἀλμυροῦ συγκέντρωναν κάθε φορὰ πολλοὺς
προσκυνητὲς καὶ γλεντζέδες ποὺ ξεκινοῦσαν οἰκογενειακὰ
γιὰ νὰ τιμῆσουν τὴ μνήμη τοῦ Ἁγίου ποὺ γιόρταζε κι'
ἔπειτα νὰ γλεντήσουν.

Ἀπ' τὰ πρῶτα πανηγύρια τοῦ χρόνου, τὸ πανηγύρι τοῦ
Ἁϊ-Ἀντωνιοῦ κι' ἔπειτα τὴν ἐπομένη τοῦ Ἁϊ-Θανασιοῦ
στὴ μέση τοῦ Γενάρη κρατοῦσε ἓνα διήμερο ἀναστατω-
μένο τὸ χωριὸ.

Ὁ Ἁϊ-Ἀντώνης κι' ὁ Ἁϊ-Θανάσης οἱ δυὸ χειμωνιάτι-

κο ἅγιοι τῆς χρονιάς, γιὰ πολλὰ χωριά τῆς Θεσσαλίας
ἀποτελοῦν ἓνα διήμερο γιορτάσι ἀπ' τὰ λίγα.

Ἄνεξάρτητα ἀπ' τὴν περίλαμπρη θέση ποὺ κατέχουν στὸ
Ἑορτολόγιο οἱ δυὸ βετεράνοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ποὺ ἡ
δράση τους εἶναι στενὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν ὅλη ἀκτινο-
βόλο διαδρομὴ τῆς Χριστιανοσύνης, καταμεσῆς στὸ χει-
μῶνα ποὺ γιορτάζεται ἡ μνήμη τους, ἀποτελεῖ κι' ἓνα τε-
λετουργικὸ γεγονός σπουδαῖο.

Τὰ πλειότερα χωριά στὴ μνήμη τῶν δύο ἁγίων ἔχουν
ἐκκλησιῆς, καθολικὰ ἢ καὶ ξωκκλήσια, ποὺ ἔπειτα ἀπ' τὸν
Ἁϊ-Λιά ἔρχονται στὴν πρώτη γραμμὴ.

Καὶ τώρα καὶ τὰ παλιότερα χρόνια τὸ διήμερο αὐτὸ
γιορτάσι, ποὺ ἀλαργεῖ κάπως ἀπ' τὰ Χριστουγεννόγιορτα,
τὸ κρατοῦν στὴ Θεσσαλικὴ ὑπαιθρο. Οἱ γεωργικὲς ἄλλως
τε ἀσχολίαι τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ Γενάρη — στὸ μεσοχεί-
μωνο — λιγοστεύουν κι' ἔτσι τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ἐμπο-
δίσει τοὺς χωρικοὺς νὰ τιμῆσουν τὴ μνήμη τῶν δυὸ ἁγίων.

Τὸ πράγμα παίρνει καὶ μιὰ κάποια λαμπράδα σὰν τύχει
ὁ ἓνας ἀπ' τοὺς ἅγιους αὐτοὺς νὰ εἶναι κι' ὁ Πολιοῦχος,
ὁ προστάτης ἅγιος τοῦ χωριοῦ.

Ὁ Ἁϊ-Ἀντώνης στὸν ὀμώνυμο λόφο τοῦ χωριοῦ, ἓνα
ἐκκλησιάκι ποὺ ἀντικρύζει τὸν Παγασητικὸ καὶ τὸ θω-
ρεῖτε ἀπόμακρα ἀσπροασβεστομένο σὰν παλάτι ἀπ' τὴν πα-
ραλία Τσιγκελίου, κλείνει μιὰ ἱστορία. Σὰς μιᾶνε τὰ τα-
χύσκαπα τοῦ λόφου σὰν ἀνηφορίσετε ὡς ἐκεῖ προσκυνη-
τῆς γιὰ νὰ θυμίσουν τὴν ἥρωικὴ ἐξόρμησι τοῦ 1878, τότε
ποὺ ἡ Θεσσαλία ὀριστικὰ ἔσπασε τὰ δεσμά της μὲ τὴν Ὀ-
θωμανικὴ αὐτοκρατορία. Λίγα νιόβαλτα πευκάκια τώρα
προσπαθοῦν νὰ σκιάσουν τὸν εὐλογημένο αὐτὸν χώρο, ποὺ
ἀραιὰ ἀκούει τὶς ψαλμωδίες τοῦ παπᾶ.

Ὅλα τὰ ξωκκλήσια μας, ποὺ εἶναι θρονιασμένα σὲ κάτι
τέτοιες ἱστορικὲς γωνιοῦλες, σὰν τὰ ἐπισκεφθεῖτε σὰς με-
ταφέρουν σ' ἓνα κόσμον γεμάτον ἀπὸ θρυλικὲς παραδόσεις.
Ἐχουν τὴ δική τους γλῶσσα ποὺ ξέρει νὰ μιλάει στὴ ψυχὴ
τοῦ προσκυνητῆ καὶ τοῦ τουρίστα.

Ὁ Ἁϊ-Ἀντώνης τοῦ Πλατάνου, τὸ ρημοκκλήσι αὐτὸ,
«χωρὶς κανένα ψάλτη καὶ παπᾶ», ψηλὰ κεῖ στὸ λοφίσκο του
ἀσκεῖ μιὰ ἰδιότυπη γοητεία στὸν ἐπισκέπτη. Περνάει δι-
πλα τοῦ τὸ δρομάκι ποὺ φέρνει στοὺς Κωφούς, τὸ παλιὸ
προεπαναστατικὸ πνευματικὸ Θεσσαλικὸ κέντρο, τὴν πα-
τρίδα τοῦ λόγιου ἔθνοπρόδρομου Στέφανου Κομητᾶ.

Τὰ παλιότερα χρόνια συχνολειτουργοῦνταν ὁ Ἁϊ-Ἀν-
τώνης κι' ἔτσι τὰ πρῶινὰ τὸ μικρὸ σήμαντρο του ἀκού-
γονταν νὰ κάνει τὸ προσκλητήριό του γιὰ τὸν «παπποῦ».

Ἔτσι λένε χαρακτηριστικὰ οἱ χωρικοὶ τὸν ἅγιο αὐτὸ ὅταν ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειά του.

Σὰν ζύγωνε ἡ γιορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἀρχίζαν ν' ἀνεβαίνουν Ἀρμυριῶτες κι' ἀπὸ τὰ γύρω χωριά νὰ ἔρχονται προσκυνητές. Εἶπαμε ὅτι τὸ γιορτάσι αὐτὸ ἦταν διήμερο γιατί σὲ συνέχεια τὴν ἐπομένη γιόρταζε τὸ καθολικὸ τοῦ χωριοῦ ὁ Ἁγίου Ἰωάννου.

Ὁ Πλάτανος ἦτανε στὶς δόξες του. Διήμερο πανηγύρι, ποιὸς τὴ χάρι του. Ὁ «Παπποῦς» δὲν ξεχνούσε ν' ἀσπρίσει τὰ γένεια του κι' ἔτσι πάντα μὲ χιονισμένο τὸ χωριὸ καὶ τὰ γύρω γιορτάζονταν οἱ δυὸ ἅγιοι. Σὰν καμμιά φορὰ ὁ χειμῶνας ἦταν καλῶς συνάτος, δὲν θεωροῦνταν αὐτὸ καλὸ σημάδι, γιατί πρέπει νὰ εἰπωθεῖ, ὅτι τὸ χιόνι τὸ πιστεύουν πάντα γιὰ εὐλογία Θεοῦ κι' εὐνοϊκὸ γιὰ τὶς καλλιέργειες καὶ τὴ σοδειά.

Ὁ ἑσπερινὸς στὸν Ἁγίου Ἀντωνίου γίνονταν μὲ παγωνιά κι' ἔβλεπε κανένας σύβραδα στὸ λευκοντυμένο λόφο νὰ ξεπηδοῦν ἀριά καὶ κάπου μερικά φωτάκια. Ἦταν τὰ λαδοφάναρα ποὺ κρατοῦσαν οἱ προσκυνητές ποὺ προσεκτικὰ κατέβαιναν τὸ χιονισμένο λόφο.

Τὸ πρωῒνὸ τῆς γιορτῆς ἦταν μιὰ χαρωπὴ μέρα. Ντυμένοι ὅλοι τὰ γιορτινὰ τους, οἱ ἄνδρες τὰ βαρεῖα σαγιάκια κι' οἱ γυναῖκες τ' ἀντεριά τους μὲ τὰ πανασέγκουνα, ἀνέβαιναν τὸ λόφο. Οἱ γεροντότεροι δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὴ γιορτὴ, οὔτε τὰ παιδιά ποὺ βρίσκαν τὰ χαρέλια τους νὰ παίξουν τὶς χιονιές.

Τὸ μικρὸ τὸ ἐκκλησάκι δὲν ἦταν βολικὸ νὰ στεγάσει ὅλους τοὺς προσκυνητές, ὥστε πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ λειτουργοῦνται στὸ ὑπαιθρο. Κι' ὅταν τελειῶνε ἡ λειτουργία ὅλοι μαζί οἱ ἑορταστὲς περνοῦσαν ἀπὸ τὸν Ἁγίου Ἀντωνίου μαχαλᾶ, γιὰ νὰ εὐχηθοῦν στοὺς μαχαλιῶτες, ποὺ γιόρταζαν ὅλοι τὴ χάρι τοῦ «Παπποῦ».

Τὴν ἄλλη μέρα γιορτάζει ὁ Ἁγίου Ἰωάννου. Οἱ ξένοι ποὺ εἶχαν ἔρθει ἀπὸ τὰ γύρω χωριά κι' ἔδιναν στὸν Πλάτανο μιὰ ἐξαιρετικὴ γιορτινὴ ὄψη, ἔμειναν καὶ γιὰ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα. Μικροτσιμπούσια γίνονταν στὰ πλειότερα σπίτια καὶ τὸ πιπιράτο κοκκινέλι ξοδοῦνταν ἀφρόντιστα. Τὸ βραδάκι τὸ χωριὸ φούντωνε ἀπὸ τὰ τραγούδια καὶ τὰ χάχανα π' ἀκούγονταν ἀπὸ τὶς παρέες γέρων καὶ παλληκαριῶν, ποὺ ἔκαναν ὡς τὰ μεσάνυχτα τὶς ἐπισκέψεις στοὺς γιορταστάδες.

Τὴν ἐπομένη στὸν Ἁγίου Ἰωάννου γίνονταν ἐπίσημη λειτουργία κι' ὅ,τι ὁμορφὸ εἶχε τὸ χωριὸ τὸ ἔβλεπε κανένας ἐκεῖ πέρα. Οἱ νιόνυφες ντυμένες τὰ ἐπίσημα ἀντεριά τους μὲ τὶς μεταξωτὲς ἀσπροῦδες φιγουράριζαν γιὰ νὰ πάρουν ἀντίδωρο κι' ὕστερα ὅλο τὸ ἐκκλησίασμα ξεχύνονταν στὶς ρούγες τοῦ χωριοῦ νὰ κάνει τὶς συγγενικὲς ἐπισκέψεις.

Τὸ ἀπόγευμα στὸν περίβολο τῆς δημαρχίας, ποὺ φρόντιζαν νὰ τὸν ξεχιονίσουν, γίνονταν πανηγυρικὸς χορὸς κι' ὅλο τὸ χωριὸ ἔπαιρνε μέρος.

Τὰ λαϊκὰ ὄργανα, τὰ «βιολιά», μὲ τὸ ἀθάνατο κλαρίνο, ἔδιναν κι' ἔπαιρναν καὶ τὰ παλληκάρια βιάζονταν ποιὸς νὰ πρωτοσύρει τὸ χορὸ. Σφιχτοδεμένες κοπέλλες ἀντεροῦσες, μεσόκοπες καὶ γεροντότερες ἀκόμα δὲν ἀστοχοῦσαν νὰ χορέψουν καὶ νὰ δώσουν ἐξαιρετικὴ χάρι, στὸ λαϊκὸ ξεφάντωμα.

Ἔτσι γιορτάζονταν στὰ περασμένα χρόνια τὸ διήμερο τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου καὶ Ἁγίου Ἰωάννου ποὺ τὸ περίμενε κάθε χρόνο ὁ Πλάτανος καὶ τὰ περίχωρα σὰν κάτι τὸ ξεχωριστὸ γεγονὸς στὸ μεσοχέιμωνο.

Τὴν ἀνοιξὴ τρία πανωτὰ πανηγύρια γιορτάζονταν, τὸ Ἁγίου Μάρκου στὶς 28 τ' Ἀπρίλη, τὸ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Θεολόγου στὶς 8 τοῦ Μάη καὶ τὴν ἐπομένη τὸ Ἁγίου Νικόλαου τῆς «Μπακαλιῆς».

Ὁ Ἁγίου Μάρκος, ἕνα μικρὸ ξωκκλήσι πνιγμένο στὴ βλάστηση καὶ τὰ νεραύλακα τῆς Κεφάλωσης ποὺ τὸ περιζώνουν, ἀπέχει μιὰ ὥρα ἀπὸ τὸ χωριὸ. Ὅσο κι' ἂν ἦταν ἀνοιξὴ τὴν ἐποχὴ τοῦ πανηγυριοῦ, οἱ χωρικοὶ ἀπασχολη-

λημένοι μὲ τὶς «ὄψιμες» κι' ἰδιαίτερα τὰ βαμπάκια ποὺ εἶναι ἡ σπορὰ στὸ φῶρτε τους, δὲν ἀστοχοῦσαν νὰ τιμήσουν τὴ μνήμη τοῦ ἁγίου ποὺ καμμιά φορὰ συντύχαινε μὲ τὰ πασχαλιόγιορτα.

Μακρόσυρτα караβάνια ξεκινούσαν σύνταχα ἀπὸ τὸν Πλάτανο, τὸν Ἁγίου Μάρκου καὶ τ' ἄλλα γύρω χωριά μὲ τοὺς πανηγυριῶτες νὰ προλάβουν νὰ λειτουργηθοῦν. Στὰ πανωτάματα τῶν ὑποζυγίων караμελωτὲς μπατανιές καὶ πολυχρώμα κελίμια, προικιάρικα, βγαλμένα ἀπὸ τὶς θηκαστὲς τῶν κοριτσιῶν ἔδιναν ἐξαιρετικὴ χάρι στὶς κουστωδίες ποὺ γέμιζαν τὰ στενοδρόμια ποὺ ὄδηγοῦσαν στὴν «Κεφάλωση».

Νιόνυφες «ἀντεροῦσες» μὲ τὶς ὀλομέταξες ἀσπροῦδες καὶ τὰ «πέλλινα» ἀτλαζωτὰ «σωκαρδίσια», καμαρωτὲς, σωστά ἀγριολούλουδα στὴν καρδιά τῆς ἀνοιξέως πάνω στὰ ζᾶ τους ξεχώριζαν μέσα στὸ μελισσοδοῦ ποὺ γοργοδιὰβαινε γιὰ τὸν Ἁγίου Μάρκο.

Ὁ ἀξέχαστος Παπαλέξης, κοτσανάτος λεβεντόπαπας, μὲ τοὺς δυὸ ψαλλάδες τοῦ καθολικοῦ τοῦ χωριοῦ, τὸν καλλίφωνο κι' ἄριστο ἐρμηνευτὴ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς Στέργιο Κατσίκα καὶ τὸ Στάθη Μπαίμπια, τὸν κεφάλτο Παπαλανάρα (αὐτὸ ἦταν τὸ παρατσούκλι τοῦ ἄγνωστο ποιὸς τοῦ τὸ κόλλησε — πολὺ συνηθισμένα πράγματα γιὰ τὸ χωριὸ αὐτὸ), μὲ τὸ πάσο τους ἀρχίζαν τὴ λειτουργία, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν καὶ τοὺς ἀργοπορημένους προσκυνητές.

Τὴ βροντερὴ φωνὴ τοῦ Παπαλέξη ἀπάλυναν οἱ μελωδικοὶ φθόγγοι τοῦ Κατσίκα καὶ τὸ κελάρισμα τῶν αὐλακιῶν ποὺ κυλοῦσαν τ' ἀσημένια ρεῖθρα τους. Ἡ βιασύνη τοῦ Παπαλανάρα τὴ φορὰ αὐτὴ ἔρχονταν ἐπιλαχοῦσα. Κι' ἦταν ὁ μακαρίτης βιαστικὸς ἀλλὰ καὶ πνευματώδης. Κάποτε μάλιστα οἱ κακὲς γλώσσες τοῦ χωριοῦ ἔλεγαν, ὅτι μιὰ Μεγάλὴ Παρασκευὴ στὸ ψάλσιμο τῶν τροπαρίων τοῦ Ἐπιταφίου ἀπὸ τὴν βιασύνη του... τὸ «λίθος λαξευτὸς» τὸ ἔβαλε «λύκος καφαλός».

Σὰν τελειῶνε ἡ λειτουργία, τὰ ροδοψημένα σφαχτὰ καὶ τὸ κοκκινέλι περίμεναν τοὺς πανηγυριῶτες. Κάτω ἀπὸ τὶς ξελιγωμένες ἰτιές καὶ τὶς πυκνόφυλλες φτελιές τὸ τσιμποῦσι φούντωνε. Ἀρχίζε ὁ χορὸς καὶ τ' ἀθάνατο κλαρίνο μέσα στὸ εἰδυλιακὸ αὐτὸ διάκοσμο κέντριζε τὰ ξαναμένα νειῖα. Ἀπαραίτητα τὰ λαϊκὰ ὄργανα στὰ πανηγύρια ἔβγαζαν.

Τὸ τσάμικο κι' ὅλοι οἱ Θεσσαλικοὶ συρτοὶ χοροὶ τραβοῦσαν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πανηγυριῶτῶν καὶ γίνονταν τρανὴ φασαρία ποιὸς θὰ πρωτοσύρει τὸ χορὸ. Μεγάλὴ ἀδυναμία αὐτὴ ὅλων τῶν λαϊκῶν πανηγυριῶν... τὸ αἰώνιο

Ὁ Νέος Πλάτανος ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς οδοῦ.

φιλότιμο πού είχε κάποτε και τις άτυχίες της. Έπρεπε τή θρησκευτική μυσταγωγία και τὸ ξεφάντωμα — τὸ ψυχικὸ ξεχειλίσιμα — ν' ἀκολουθήσει ὁ καβγάς. Λιγιστὰ ἦταν ὡς τόσο τὰ γιορτάσια τοῦ Ἁϊ-Μάρκου πού δὲν τὸ μάτωναν οἱ προσκυνητές. Τὴν ἄλλη μέρα ὅμως θύματα καὶ θύτες ἀδελφωμένοι ξεχνοῦσαν ὅ,τι μέσα στὴν παραζάλη τοῦ κρασιοῦ εἶχαν διαπράξει κι' ἔτσι ὁ ἐπίλογος δὲν γράφονταν εὐτυχῶς στὸ δικαστήριον.

Ὁ Ἁϊ-Γιάννης ὁ Θεολόγος, ἓνα ξωκκλήσι στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Πλατανορέματος, πού σκιαζεται ἀπὸ μιὰ πυκνοδενδρὴ αἰωνόβια πουρναριά, ἀπέχει ἀπ' τὸ χωριὸ μόνο εἴκοσι λεπτά.

Γιορτάζει δυὸ φορές τὸ χρόνο ὁ «Θεολόγος» στὶς 8 τοῦ Μάη καὶ στὶς 16 τοῦ Τρυγητῆ. Κι' οἱ δυὸ οἱ ἐποχὲς ἔχουν τὴ χάρη τους. Τὴν ἀνοιξὴ τὸ πανηγύρι γιορτάζονταν μὲ μεγαλύτερη συμμετοχὴ τοῦ χωριοῦ καὶ τῶν γύρω κι' ἀκολουθοῦσε γλέντι καὶ φαγοπότι κάτω ἀπ' τὸ «κουρι» κι' ἀνάμεσα στὶς ἀνεμῶνες καὶ τ' ἄλλα φανταχτερὰ ἀγριολούλουδα.

Ὁ χινοπωριάτικος γιορτασμός, πού ἦταν κάπως περιορισμένος, δὲν ἦταν λιγότερο φανταχτερός, ὅσο κι' ἂν ὑπολείπονταν σὲ συμμετοχὴ πανηγυριστῶν. Εἶχε καὶ μιὰ ἄλλη χάρη τὸ χινοπωρινὸ πανηγύρι. Τὸ βακούφι τοῦ Θεολόγου διατηροῦσε παλιότερα ἐκτεταμένα ἀμπέλια γύρω στὸ Ἄλσος. Τὴν ἡμέρα τῆς χάρης τοῦ ἀγίου ὄλοι οἱ προσκυνητές γεύονταν ἀπ' τὰ σταφύλια του πού προσφέρονταν ἀπ' ἀγόρια καὶ κορίτσια σὲ κἀνιστρα, στὴν ἐξοδο τοῦ ἐκκλησιασματος.

Τὸ πανηγύρι τοῦ Ἁϊ-Νικόλα τοῦ «Μπακλαῆ» πού γίνονταν στὶς 9 τοῦ Μάη, δὲν ἦταν καθολικὸ Πλατανιώτικον πανηγύρι, μὰ τὸ τιμοῦσαν ἰδιαίτερα οἱ Πλατανιώτες, γιὰτι θεωροῦνταν θαυματουργὴ ἡ εἰκόνα τοῦ ἀγίου.

Ὁ Ἁϊ-Νικόλας Βουνένης εἶναι ξωκκλήσι στὶς Ὁθρυακὲς ποδιὲς κοντὰ στὸ παλιὸ τσιφλίκι «Μπακλαῆ», πνιγμένο μέσ' τὰ ἡμεράδια καὶ τὶς πουρναριές, πού γίνεται γοητευτικώτερον τὴν ἐποχὴ τῆς χάρης του.

Ἀπ' ὀλάκερη τὴν ἐπαρχία Ἄλμυροῦ συγκέντρωνε πανηγυριστές, ὅσο κι' ἂν ἡ ἀπόσταση του ἀπ' τ' ἄλλα σημεῖα ἦταν σεβαστὴ.

Τὰ ὄρεινὰ χωριά τῆς Ὁθρυος ἰδιαίτερα τιμοῦσαν τὴ μνήμη τοῦ ἀγίου αὐτοῦ.

Τὰ Πλατανιώτικα ἀντερὰ συνωγωνίζονταν τὰ Σαρακατσιάνικα φαρδομάνικα μὲ τ' ἀσημένια θληκωτάρια καὶ τὶς βουνήσιες μαλλίνες μὲ τὶς κοντογοῦνες.

Ἀργὰ ὡς τὸ γέμμα τοῦ ἡλίου κρατοῦσε τὸ λαϊκὸ ξεφάντωμα κι' ὕστερα ἄρχιζε ἡ ἀποχώρησις τῶν πανηγυριστῶν.

Τὸ τελευταῖον ἐπίσημον πανηγύρι τῆς χρονιάς στὸν Πλάτανο ἦταν τ' Ἁϊ-Γιαννιοῦ. Γιορτάζει ἡ δευτέρη ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ στὶς 29 Αὐγούστου τὸν Ἀποκεφαλισμὸ τοῦ Προδρόμου.

Ἀρτοκλασία ἀπὸ-βραδὺς κι' ὕστερα ἐπίσημη λειτουργία τὴν ἡμέρα τῆς χάρης. Εἶναι ἡ ἐποχὴ πού οἱ καλοκαιρινὲς ἀσχολίες τῶν χωρικῶν βρίσκονται στὸ τέρμα τους κι' ἔτσι ἡ συμμετοχὴ καὶ τῶν ντόπιων καὶ τῶν γύρω χωριῶν ἦταν μεγάλη.

Τὰ παλιὰ χρόνια κάθε σπιτί ἐπρεπε νὰ φιλοξενήσει ἀπαραίτητα μιὰ ἢ δυὸ οἰκογένειες προσκυνητῶν.

Ἡμέρα γενικῆς νηστείας τ' Ἁϊ-Γιαννιοῦ καθόλου δὲν ἐπιμελεῖται τὴ ζωηράδα τοῦ πανηγυριοῦ πού εἶχε πλειότερα θρησκευτικὸν χαρακτήρα. Οἱ Γιάννηδες βέβαια ἦταν ὁ στόχος τῶν πανηγυριστῶν, πού παρέες παρέες ἔκαναν τὶς ἐπισκέψεις τους. Γίνονταν στ' ἄλωνα τ' Ἁϊ-Γιαννιοῦ τ' ἀπογοῖμα χορὸς κι' ἐπαιρναν μέρος ὄλοι οἱ πανηγυριῶτες.

Καὶ σήμερον μ' ὄλα τὰ χάλια πού ἔχει ὁ Πλάτανος γιορτάζεται ὁ Ἁϊ-Γιάννης μ' ἐξαιρετικὴ λαμπράδα. Δὲ μπορεῖ ὅμως νὰ εἰπωθεῖ τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τ' ἄλλα πανηγύρια, πού σιγὰ σιγὰ χάνουν τ' ἀρχικὸ τους χρῶμα, χωρὶς βέβαια καὶ νὰ παραμελοῦνται ὀλότελα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΚΟΥΦΝΟΥΤΟΣ

Γεννήθηκε στὸ χωριὸ Στρέφι τῆς Ἠλείας. Τετέλειωσε τὶς γυμνασιακὲς του σπουδὲς στὸν Πύργο κ' ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα. Σπούδασε φιλολογία στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ εἰδικεύθηκε στὴν Παλαιογραφία καὶ τὴν Νεώτερη ἑλληνικὴ Ἱστορία καὶ Φιλολογία. Ἐδίδαξεν ὡς καθηγητὴς σὲ διάφορα σχολεῖα στὴν Ἀθήνα. Κατὰ τὸν ἑλλη-ἰταλικὸν πόλεμον ὑπηρετήσε στὴ ζώνη τῶν πρόσω. Στὰ 1944 διορίστηκε ἐπιμελητὴς Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Στὰ 1950 - 51 μετέβη στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς καὶ παρηκολούθησε θέματα σχετικὰ μὲ τὰ Ἀρχεῖα καὶ τὶς Βιβλιοθήκες. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1955 διορίστηκε Διευθυντὴς Γραμμάτων, Θεάτρου καὶ Κινηματογράφου τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Διῆθυσεν ἐπίσης ἀπὸ τὸ 1955 ὡς τὰ 1963 τὶς Καλὲς Τέχνες. Κατὰ τὴν προεκλογικὴν περίοδο τοῦ 1964 ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη Διευθύνσεως τοῦ Ε.Ι.Ρ. καὶ τὸν Σεπτέμβριον - Ὀκτώβριον 1965 ἔγινε Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Ἀπὸ τὸ 1963 εἶναι ἐπίσης Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ἐπιτροπῆς ΟΥΝΕΣΚΟ. Ταξίδεψε πολλὰς φορές στὴν Ἑυρώπη καὶ στὴν Ἀμερικὴ γιὰ θέματα τῆς ἀρμοδιότητός του καὶ ἀντιπροσώπευσε τὴν Ἑλλάδα σὲ πολλὰ διεθνή συνέδρια σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστῆμην του καὶ τὴν εἰδικότητά του. Μέλος διαφόρων μορφωτικῶν ἐπιτροπῶν, συνεργάσθη μὲ διαφόρους διεθνεῖς ὀργανισμοὺς, ὅπως ἡ Οὐνέσκο, τὸ Συμβούλιον τῆς Ἑυρώπης κ.ἄ. καὶ ἐτιμήθη ἀπὸ τὶς διάφορες χώρας μὲ ἀνώτερες διακρίσεις. Εἶναι μέλος πολλῶν ἑλληνικῶν καὶ ξένων ἐπιστημονικῶν, καλλιτεχνικῶν καὶ μορφωτικῶν ἐταιριῶν, ὅπως τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστημονικῆς ἐταιρίας, τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐταιρίας πολιτισμοῦ, τοῦ ἰδρύματος εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ κ.ἄ. Εἶναι μέλος ἐπίσης τῶν διοικήσεων πολλῶν ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ὀργανισμῶν. Ἐδίδαξεν ἐπὶ ἔτη Νεώτερη Ἱστορία στὸν μορφωτικὸν Σύλλογον «Ἀθηναῖο», στὴ Σχολὴ Ξεναγῶν, στὴν Ἀνωτάτη Βιομηχανικὴ Σχολή. Ἐγραψε συγγράμματα καὶ μελέτες καὶ ἔκαμε ἀνακοινώσεις στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ σὲ ἐπιστημονικὲς ἐταιρίες. Συγγραφές του. 1. «Τὸ Ἀπομνημόνευμα», τόμ. 2, 2. «Λόγιοι τῆς Τουρκοκρατίας», τόμ. 2, 3. «Τὰ σχολεῖα τῆς Καστορίας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν», «Ἡ δωδεκάβιβλος τοῦ Δοσιθέου εἰς τὴν τυπογραφίαν τοῦ Βουκορεστίου», «Ἀνέκδοτα γράμματα Ἀδάμ. Κοραῆ», «Κωστὴ Παλαμᾶ, Γράμματα στὴ Ραχήλ», «Γιάννη Βλαχογιάννη Ἀπαντα», τόμ. Α' κ.ἄ. Ἐξέδωκεν ἐπίσης σχολικὰ βιβλία, «Ἱστορία Βυζαντινὴ» καὶ «Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος». Ὡς Διευθυντὴς Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν ἐνίσχυσε τὸ ἔργον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἐταιρίας τῶν Ἑσσεσῶν ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς καὶ συνέτεινεν εἰς τὴν προώθησιν τοῦ ἔργου αὐτῆς.

